



Milletin Zaferi ve Egemenliği: 'Türkiye' de Darbelerin İzleri ve Anlatıları

PANEL YÖNETİCİSİ

• Prof. Dr. Murat KÜÇÜKUĞURLU

KONUŞMACILAR

• Doç. Dr. Mehmed Gökhan POLATOĞLU

• Dr. Öğr. Üyesi Serhat KESKİN

• Dr. Öğr. Üyesi Hünkar KARACA YALÇIN

16 Temmuz 2025 Çarşamba 14.00

ETÜ Kampüsü Edebiyat Fakültesi&İİBF
Prof. Dr. Muammer Yaylalı Konferans Salonu

in x
etukurumsal

KİTD Kurumsal İletişim ve
Tanıtım Departmanı

www.izmir.edu.tr

Türk Edebiyatında Darbe Söylemi

Türk edebiyatı başlangıçtan itibaren sosyal meselelerle harmanlanarak gelişmiştir. Bu konulardan biri de “darbeler” dir. 15 Temmuz darbe girişiminin edebiyattaki yansımaları için belli bir zamanın geçmesi gerekmektedir. Ancak Cahit Koytak’ın 2014’te yayınladığı *İrşat İmparatorluğu* şiiri okuyucular için erkenden bir uyarı niteliği de taşımaktadır. Geçmişten günümüze darbe söyleminin edebiyatımızdaki yerine bakacak olursak, askeri müdahalelerin şiirdeki yansımalarını II. Abdülhamit devrinden başlatabiliriz. 31 Mart ayaklanmasından bugüne kadar yazılan eserleri incelediğimizde şairlerin kendi ideolojilerine göre darbeleri olumlu ya da olumsuz olarak nitelendirdiklerini eserlerini de bu yönde bir araç gibi kullandıklarını söylememiz mümkündür. Bu dönem hakkında eser veren şairler arasında Tevfik Fikret, Celal Sahir Erozan, Mehmet Akif Ersoy, Abdülhak Hamid Tarhan gibi şairler bulunmaktadır.

27 Mayıs Darbesi ise daha çok romanda etkisini göstermiştir. Tarık Buğra’nın *Dönemeçte* romanı buna önemli örneklerdendir. Attila İlhan ise *Kurtlar Sofrası* ve *Yaraya Tuz Basmak* romanlarında 1960 Darbesini konu etmiştir. *İzmir’in İçinde* romanında da Samim Kocagöz tarafından 1960 darbesi konu edilmiştir. Türk şiirinde de 1960 darbesi sıklıkla işlenmiş Nazım Hikmet Ran, *Beyazıt Meydanındaki Ölü şiirini* Turan Emeksiz için yazmıştır. İkinci Yeni şairlerinden Cemal Süreya da şiirleri ile darbeye göndermeler yapmıştır. Ahmet Hamdi

Tanpınar da 1960 darbesinin önemli savunucularından olmuş bunu “Suçüstü” “Yakın Tarihimiz Üzerinde Dikkatler”, “İçtimaî Cürüm ve İnsan Adaleti”, Hatıra ve Düşünceler” başlıklı yazılarında dile getirmiştir. 27 Mayıs 1960 Darbesi’nde Mehmet Fuat Köprülü de 6-7 Eylül olaylarından sorumlu sayılarak yargılanmış ve Yassıada’da tutulmuştur. 27 Mayıs hakkında yazanlardan biri *Benim Gözümden Menderes* eseriyle Necip Fazıl Kısakürek’tir. Bir başka isim ise Faruk Nafiz Çamlıbel’dir. Konu ile ilgili *Zindandan Duvarlar* isimli kitabı vardır.

Siyasi tarihimizde önemli yeri olan bir diğer darbe 12 Mart 1971 askeri müdahalesidir. Erdal Öz, *Yaralısın*, Sevgi Soysal, *Şafak*, Tarık Dursun K. *Gündöndü*, Füzünan *Kırkyedililer*, Pınar Kür, *Yarın Yarın*, Adalet Ağaoğlu, *Bir Düşün Gecesi*, Selim İleri, *Her Gece Bodrum*, Tarık Dursun K’nın *Gün Döndü* romanları bu dönemi işlerler. 12 Eylül 1980 Darbesini hedefinde solun güçlenmesi olduğunu iddia eden Berna Moran, artık sol ideolojiyi savunmanın çağdışı kalmak ile eşdeğer kabul edildiğini söyler. Bu dönemi ele alan romancılar ise Adalet Ağaoğlu, *Hayır*, Ayla Kutlu, *Hoşça Kal Umut*, Oya Baydar, *Sıcak Külleri Kaldı*, Nihat Genç, *Dün Korkusu*, Alev Alatlı’nın *Orda Kimse Var mı* serisidir.

1997’de gerçekleşen 28 Şubat müdahalesi ile birlikte, darbe literatürüne “post-modern darbe” eklenmiştir. 28 Şubat’ta baş aktör olarak “hikâye anlatıcı olan TV” seçilmiştir. Hekimoğlu İsmail’in *Minyeli Abdullah* ve Şule Yüksel’in *Huzur Sokağı* romanları 28 Şubat’ın en bilinenleridir. Bu romanlardan bazıları da başörtüsü mücadelesini ele alan romanlardır. Cihan Aktaş’ın *Seni Dinleyen Biri*, Ahmet Kekeç’in, *Yağmurdan Sonra*, Yıldız Ramazanoğlu’nun *İkna Odası* romanları bunlardan öne çıkanlardır.